JSTOR

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

EEN VERZAMELING

VAN

JAVAANSCHE SPREEKWOORDEN

EN

SPREEKWOORDELIJKE UITDRUKKINGEN.

(*Vervolg van* blz. 201 *en slot.*)

VERSCHILLENDE ONDERWERPEN.

Er is geen water, dat naar boven stroomt. Brave ouders hebben brave kinderen (I, 20).

O. Gewoonlijk komen de kinderen met hun ouders overeen; indien dit niet het geval is, dan is het even vreemd, als wanneer water naar boven stroomt.

Een naald, die ondergaat in water. Iemand, die bekend wil worden met hetgeen zijn vijanden in het schild voeren, zendt daarheen een bode of vergezelt hem, doch zeer in het geheim (I, 30).

O. Het geheimzinnige is de aanleiding tot dit spreekwoord, omdat de bespieding zóó ongemerkt moet geschieden, als een naald, die in water is ondergegaan, niet wordt gemerkt.

Zout, in de zee geworpen; ook, *zout in de zee;* ook, *hij zout de zee.* Iemand, die geeft aan een rijk man, of die geeft zonder nuttig doel. Het laatste spreekwoord beteekent ook, iemand iets leeren, dat hij reeds kent (I, 44; II, 428).

Hij gelijkt op vuil, dat op het water drijft. Iemand, die zich op reis steeds bij een ander voegt (I, 81).

In het Javaansche woordenboek wordt aan dit spreekwoord bovendien de beteekenis gegeven van iemand, die zich aan zijn lot overlaat en heengaat waarheen hij door zijn hart gedreven wordt.

Hij haalt het kleed op en wordt nat. Elke zaak, die klein

was, maar ten laatste groot is geworden; ook, iemand heeft een werk, dat hij denkt zuinig te kunnen uitvoeren, maar dat ten laatste groote kosten veroorzaakt, zoodat hij wel talmt, maar toch verpligt is tot de uitvoering (I, 90).

Vermengd als water. Door elkander (I, 94).

O. Dit spreekwoord wordt gebruikt, wanneer menschen zaken koopen of uitkiezen, en alles zonder onderscheid, groot en klein, goed en slecht nemen.

Een beekje wordt een bergstroom. Een zaak van gering belang krijgt een groote beteekenis (I, 120).

O. Als voorbeeld van dit spreekwoord wordt gegeven, dat menschen eerst met elkander lagchen en daarna vechten.

Het is als water en olie. Iemand, die zich niet verdragen kan met zijn familie (I, 153).

Het bovendrijven van een zwarten steen en het zinken van een schuit van voos hout, ook, *van een uitgedroogd boomblad.* Al wat men niet verwachten kan (I, 198; II, 232, 399).

Een put, die verlangt, dat er uit geëmmerd wordt. Iemand, die gaarne als leermeester wordt gebruikt (II, 234).

Lage gronden dienen tot afvloeijing van water. Een zaak, die overal is rondgegaan, totdat zij eindelijk komt bij iemand, die niet weet wat er mee te doen; ook, het vergrijp van een voornaam persoon, dat men laat neerkomen op het hoofd van een gering persoon (I, 263).

Een roeiriem, die in een draaikolk komt. Iemand, die iets in zijn schild voert en een gemakkelijk middel tot uitvoering krijgt (I, 274).

Hij gelijkt een rollende put: ook, *hij gelijkt een doorzijpelende pot.* Iemand, die geen geheim kan bewaren en zijn geheimen met die van anderen rondvertelt. Het tweede spreekwoord beteekent ook een verkwister, die niets kan bewaren (I, 290, 66).

Water, waarop geslagen wordt. De aaneensluiting van vrienden, die, al worden zij van elkander gescheiden, zich weer vereenigen (I, 380).

Hij gelijkt stroomend water. Iemand, die alle jaar een kind uithuwelijkt (II, 52).

Zij plengen met elkander water uit een kruik. Menschen, die elkander door eeden verbinden of een verbond zamen sluiten (II, 93).

O. Deze handelwijs geschiedt aldus. Twee of meer men-

schen houden ieder een kruik in de handen en laten er het water uit in den grond loopen. De zin daarvan is deze: even snel als het geplengde water in den grond trekt, even spoedig moet hij sterven, die zijn eed breekt of het verbond niet nakomt.

Hij is eng, of hij is ruim van zijn zee. Iemand, wiens inborst niet gematigd, en die niet vergevensgezind is; of omgekeerd, die wel gematigd en vergevensgezind is (II, 114).

Hij baadt zich in een lepel water. Elk werk, dat niet in eens wordt afgedaan; ook, velen die beloond worden met weinig (II, 120).

Te veel donder en te weinig regen. Iemand, die veel praat, ook belooft, en te weinig verwezenlijkt (II, 132).

Hij wordt overstroomd met een zee van honig. Iemand, die overstelpt wordt met aangename zaken (II, 162).

O. Als voorbeelden voor het gebruik van dit spreekwoord worden genoemd; loftuitingen van het publiek, bezoek van vrome menschen (panditå, alim).

Hij is vol en stroomt over door het schudden van het water. Iemand, die door een groote mate van geleerdheid krankzinnig is (II, 165).

Er mogen tusschengeschoven worden zeeën en zevenvoudige bergen. Een paar menschen, die onafscheidelijk zijn (II, 171).

Hij moge worden water, dat men niet wil uitscheppen met de hand. Een verwensching, waarmee men zeggen wil, dat niemand zoo iemand meer zou durven aanspreken (II, 184).

Een brandend hout, dat men bij zich heeft genomen, en kokend water, dat stroomt. Ongelukkige menschen, die ontweken worden (II, 203).

Het duurt een korte poos, dat water gezeefd wordt. Elke zaak, die spoedig afgedaan is; volgens anderen, iemand, die een groote mate van behoedzaamheid en bezorgdheid ten toon spreidt (II, 229, 390).

Een ruischende beek, die niet stroomt. Iemand, die veel belooft, maar zijn beloften niet houdt (II, 301).

Hij roert zijn eigen soewakan om. Iemand, die zijn eigen onderhoorigheid verwoest (II, 433).

O. Soewakan is een rivierspruitje, dat men door afdamming heeft gemaakt met het doel om er de visch heen te lokken, en dan te vangen.

Hij roert helder water om. Iemand, die geregelde zaken in wanorde brengt (II, 334).

Hij draagt water in een mand. Iemand, die zich niet stoort aan het onderrigt dat hij krijgt (II, 336).

Van hetzelfde water. Leden van dezelfde familie (III, 255).

O. Water zal hier wel het beeld zijn van semen virile.

Er is geen rook zonder vuur. Wanneer er over iets wordt gesproken, al wordt het ook vergroot of verkleind, dan is er altijd waarheid in het praatje (I, 18).

Er is geen vuur zonder rook. Alle handelingen, hetzij goede of slechte, worden eens algemeen bekend (I, 19).

Hij gelijkt op vuur. Iemand, die bij een verdeeling een groot aandeel krijgt, of aan wien het een of ander gegeven wordt, en die steeds meer en meer vraagt (I, 63).

Hij, wiens fakkel is uitgegaan. Iemand, die onbekende familie heeft, omdat er geen afstammelingen zijn; ook, iemand, die iets opspoort, maar den draad kwijt raakt (I, 144).

Vuur, dat geroosterd wordt. Iemand, die vertoornd is en nog bovendien gesard wordt (I, 350).

Hij woelt gloeijende kolen om. Iemand, die streeft naar de vriendschap van zijn vijanden (II, 316).

Hij trapt op vuur, dat bedekt is met asch en vuil. Iemand, die op moeijelijkheden stuit, omdat hij onvoorzigtig en onbehoedzaam was (II, 414).

Een kleed, dat verslijt aan een kleerenrek. Iemand, die een voornemen heeft, om iets uit te voeren, dat niet vervuld wordt voor zijn dood; ook, een bekwaam man, die niet aangewend wordt voor de hem passende werkzaamheden, totdat hij er niet geschikt meer voor is (I, 245).

Een gescheurd kleed en een gebroken hout. Iemand, die zóó gewond is, dat zijn beenderen gebroken zijn (I, 246).

Hij slaat een geel statiekleed over de schouders. Iemand, die voornemens is zich tegen de Regering te verzetten en haar te beoorlogen (I, 311).

O. Geel en rood zijn de kleuren van moed; wit die van vrees en van zucht tot vrede.

Hij keert het buisje om. Een knecht, die voornemens is om hetgeen in zijn gemoed omgaat verborgen te houden voor zijn heer (I, 321; II, 343).

Zij is wel onwillig, maar zij wascht stellig luren. Een meisje, dat, ten huwelijk gevraagd, den schijn aanneemt van niet te willen en tegen te stribbelen, maar eindelijk toegeeft (I, 349).

Hij doet de pajoeng verbleeken. Een ambtenaar, die slechte dingen doet; ook, de leden van de familie, of de bediende, van de ambtenaren, die slechte daden uitvoeren (II, 47).

O. Door de pajoeng ng., songsong kr., d. i. zonnescherm, worden de rangen van verschillende ambtenaren aangewezen.

Hij is bekleed met een tapih. Een man, die onder de plak van zijn vrouw is (II, 140).

O. De tapih is hetzelfde kleedingstuk voor de vrouwen wat de bĕbĕd voor de mannen is. De bĕbĕd is een stuk linnen, vier en een half tot vijf el lang, dat geslagen wordt om de lendenen en het benedenlijf en boven de heupen wordt vast gemaakt.

Hij heeft een bril van steen op; of, *hij heeft een voetbank op den neus als bril.* Iemand, die niet ziet hetgeen duidelijk zigtbaar is (II, 197 en 198).

Hij hangt de kĕpoeh op. Iemand, die niet verwisselen kan van kleeren (II, 362).

O. Kĕpoeh is de plooi van het staatiekleed (dòdòt ng. kampoeh, kr.), die vóór het lijf neerhangt. Volgens den heer Winter beteekent dit spreekwoord iemand, die maar één kleed ophangt, d. i. aanheeft; volgens anderen wordt het gezegd van iemands kleeren, als hij die zóó lang aan zijn lijf heeft gehad, dat zij geheel verkreukeld zijn.

Hij volgt den zoom van de tapih. Iemand, die zijn vrouw volgt (II, 416; I, 351).

Hij stelt zich borg voor het splijten van de krisschede en voor het scheuren van de bĕbĕd. Iemand, die zich borg stelt voor een persoon, die een misdrijf heeft gepleegd en dien ten gevolge voor de regtbank of zijn Hoofd is gedaagd (III, 121).

Zij is los van tapih. Een vrouw, die gemakkelijk tot den bijslaap wordt overgehaald (III, 158).

Hij draagt een inding als hoofddeksel; ook, *hem wordt een inding ingegeven.* Een man, die onder de plak zit van zijn vrouw (III, 206 en 219; vgl. II, 140).

O. De inding is een stuk linnen, dat de vrouwen bij haar maandelijksche regelingen gebruiken.

Hij verscheurt de pajoeng. Iemand, die een ambtsmisdrijf heeft begaan en daarom afgezet zal worden (III, 405).

Hij treedt de dèsâ's binnen en telt de deuren. Een spreekwoordelijke uitdrukking van iemand, die op reis is en iets opspoort, waarvoor hij in elke dèsâ gaat en elke woning binnentreedt (I, 13).

Hij doet zich voor als een pagĕrpaal. Iemand, die tegenwoordig blijft, om mee te eten van hetgeen een ander eet (I, 86).

O. Bepaaldelijk wordt dit spreekwoord gebruikt van menschen, die met anderen in een amfioenkit mee amfioen schuiven, of die met anderen in een koffijhuis mee koffij drinken, zonder iets daarvoor te geven als vergelding. Het zijn dus degenen, die wij klaploopers zouden noemen.

Een bedelaar, die op een balé gaat. Een gering persoon, die gebragt wordt in gezelschap van voorname personen, of die zelf een voornaam persoon wordt (I, 122).

Hij strekt tot beukblok. Iemand, die een zaak begonnen heeft en daarvoor verantwoordelijk wordt gesteld (I, 175).

Een toemboe, die een deksel krijgt. Iemand, die een vriend of kameraad krijgt, volkomen aan hem gelijk wat de inborst en het karakter betreft (I, 196).

O. Toemboe is een vierkant mandje met deksel.

Het stapelt de hoepels op. Elk woord of werk, dat verkeerd is (I, 199).

O. Het spreekwoord schijnt ontleend te zijn aan mandvlechters, die de hoepels niet om, maar op, leggen.

Een bezem, die zijn hoepel verliest. Iemand, die zijn steun kwijt raakt (I, 233).

Bimâ woont in een ijzeren burgt. Een stijfhoofdig man; ook, sterke menschen, die op een veilige plaats wonen (I, 381).

O. Bimâ is Sanskrit en beteekent vreeslijk. Het is ook de eigennaam van Pandoe's tweeden zoon, dikwijls Wrĕkâdârâ genoemd, en van de bekende Godheid Siwa.

Hij vernielt schoone heiningen. Iemand, die liefdesonderhandelingen aanknoopt met de familie, die bij iemand inwoont (I, 399).

Hij heeft het spinnewiel niet doen draaijen, of er kwam een krankzinnige bij hem; ook, *iemand heeft geen spinnewiel gedraaid, en zie, daar wordt hij bezocht door een gekken Chinees.* Een spreekwoordelijk gezegde, wanneer men door een krankzinnige wordt bezocht (II, 21).

O. Het volksgeloof wil, dat iemand, die een spinnewiel

draait zonder te spinnen, stellig bezocht wordt door een krankzinnige, zoodat iemand, die aldus doet, terstond herinnerd wordt aan zijn verkeerde handelwijs door dit spreekwoord. De oorsprong van dit volksgeloof ligt in het duister.

Zijn spit is al vol. Iemand, die veel verkeerdheden heeft gedaan (II, 34).

Het, of hij, gelijkt een omvallenden muur. Een zwaar en aanhoudend geschreeuw; ook, iemand, die twee of drie kinderen te gelijk uithuwelijkt (II, 45).

Hij ziet door een schaars geplante heining heen. Aan dit spreekwoord worden drie verschillende beteekenissen gegeven: 1°. Iemand, die van zelf aanwijst wat hij is; 2°. Iemand, die slechte voornemens heeft en zit te gluren met de gedachte of hem het wegnemen gelukken zal of niet; 3°. Iemand, die een arm man, vroeger rijk, minacht (II, 56).

Een bediende van een panditâ op het onderste van een balé. Iemand, die eene gemeene kostwinning heeft (II, 98).

Hij heeft een scheplepel en een beker. Iemand, die veel beoogt, maar weinig krijgt (II, 106).

Een kleine kruik, waarin zoute visch is. Iemand, die vroeger rijk was, hoe arm hij ook is, draagt hij sporen van zijn vroegeren rijkdom; ook, een afstammeling van een poedjångâ (geleerde), die weet, hoe weinig ook, altijd iets van het kawi (de oude dichtertaal) (II, 145).

Als een tĕmpaling. Iemand met bewegelijke manieren, die iets het onderste boven of het achterste voor keert (II, 153).

O. Een tĕmpaling is een werktuig, in den vorm van een mandje met een houten steel tot handvatsel, om sprinkhanen te vangen.

Hij is te groot van ĕmpjak, maar te klein van stut. Iemand, die milddadig is, maar te klein van magt ((II, 160).

O. Ĕmpjak is de naam van de eene zijde van het dak.

Het moge worden weggeveegd met den bezem en worden uitgeklonken met de bĕndé. Een uitdrukking, die gebruikt wordt door de menschen, welke de bevelen van de overheid algemeen bekend maken, en van hen, die iemands bekwaamheid uitbazuinen (II, 186).

O. De bĕndé is een bekken, waarop geslagen wordt.

Hij moge worden opgesloten in een gebouw of achter grendels. Een uitdrukking van menschen, die aan een noodlot gelooven (II, 191).

O. Met deze uitdrukking willen die menschen zeggen, dat, wat men ook doen mag, het eens bepaalde noodlot niet vermeden kan worden.

Zoo als mijn spinnewiel loopt. Iemand bevelen, om alles te doen wat men zegt, zelfs den loop van het spinnewiel na te doen (II, 231).

Een zwak wierookvat. Aan een onvertrouwd persoon iets in bewaring geven (II, 239).

Hij rigt een tombe op boven een vervallen graf. Iemand, die een zaak, welke stuk is, verfraait; ook, iemand, die ongelukkigen helpt (II, 322).

Zij dragen mandjes. Menschen, die anderen in hun werk een weinigje helpen (II, 370).

Hij heeft een ambèn tot stut en een zweep van touw. Iemand, die sterk is en op wien men vertrouwen kan (III, 135).

O. Een ambèn is een rustbank of slaapplaats van gevlochten bamboe.

Bengaalsche spiegels. Al wat tot voorbeeld, hetzij goed of slecht, dient (III, 165).

O. Van alle vreemde spiegels zijn de Bengaalsche spiegels de beste. Het gebruik van dit spreekwoord komt overeen met hetgeen wij zeggen: zich aan iemand spiegelen.

Voltallige lampits. Ambtenaren van alle rangen met al hun onderhoorigen: ook, soldaten, die in volle getalen uittrekken (III, 170).

O. De lampit is eigenlijk een matje, dat van rottan gevlochten is. Het dient ook als onderscheidingsteeken voor de rangen van de verschillende Javaansche ambtenaren, van den Panèkĕt af tot den Radèn Adipati (Rijksbestierder) toe.

Zij eten uit dezelfde adjang. Menschen, die in hetzelfde huis wonen; ook, die op dezelfde plaats strijden (III, 253).

O. Adjang is al wat dient, om er uit te eten, zoo als bord, schotel, kom.

Hij bijt in den bezem. Iemand, die niets krijgt uit een troep goederen (III, 403).

Het afzakken van de nok en het wankelen van de sirappen; ook, *stank van rotte visch en leelijke reuk van verrot vleesch;* ook, *bitter en wrang.* Moeijelijkheden en ongeregeldheden (III, 444, 84, 367).

O. Sirap is de naam voor houten dakpannen.

Hij past niet op den strijkstok. Iemand, die niet let op tijd en gelegenheid (I, 21).

O. Eigenlijk wil dit spreekwoord zeggen, iemand, die niet in de maat blijft, want de viool (rĕbab) behoort tot het Javaansche orchest. Als voorbeeld voor de toepassing van het spreekwoord wordt genoemd: iemand, die in verlegenheid is, aan het lagchen willen brengen.

De rol van een fluit. Een arm man, die bijna niets aanheeft; ook, een man, die trouwt, zonder goederen (I, 360).

Hij brengt de kĕmpoel in de war; ook, *hij geeft de kĕmpoel een slag met de hand.* Iemand, die zich aansluit aan een beraadslaging of werk, waarmee sommige menschen bezig zijn (I, 400).

O. De kĕmpoel is een kleine gong.

De kĕmpoel heeft al geluid gegeven. Iemand, wiens redeneringĕn al bekend zijn (II, 33).

Een gong, die solliciteert, dat er op geslagen wordt. Iemand, die gaarne gevraagd wil worden (II, 379).

O. Gong is de naam van een muziek-instrument, dat bestaat uit een groot koperen bekken, dat loshangend met een elastieken hamer geslagen wordt.

Hij bespeelt de kĕnong. Iemand, die gesprekken beaamt om er genot van te hebben (II, 396).

O. De kĕnong is een muziek-instrument, dat bij de gamĕlan behoort. Gamĕlan is de naam van een volledig stel muziekinstrumenten of Javaansch orchest.

Een Chinesche apotheker. Iemand, die zeer gierig en schraapziek is (I, 89 [1]).

O. De oude Javanen verhalen, dat de eerste handelaars in medicijnen Chinezen waren, die met hunne waren woekerden.

Een vraatzieke Doergå. Een begeerig en schraapziek man (I, 173).

O. Doergå is eigenlijk de naam van de gemalin van Bătårå Siwå, een godheid van een gramstorig en verschrikkelijk karakter, en beteekent zoo verder al wat moeijelijk of gevaarlijk is te naderen. *Vraatziek* wordt op een eigenaardige wijs uitgedrukt; in het Javaansch zegt men: op een gans gelijkend.

[1] De volgende spreekwoorden zijn niet meer in rubrieken verdeeld, omdat er maar enkele van elk soort gevonden worden.

Een Sĕtan, die een lantaarn bij zich heeft. Iemand, wiens lasteringen men vooruitzien kan (I, 224).

Een proces van Djiwå wordt nagevolgd. Iemand, die in staat is processen te verdraaijen (I, 267).

O. In oude tijden was er een zekere Djiwå, die uitstekend bekwaam daarin moet zijn geweest.

Hij verlokt Mataram. Iemand, die allerlei vleijerijen buitengewoon goed gebruiken kan, om het een of ander te verkrijgen (II, 50).

O. Men gelooft algemeen, dat de bewoners van Mataram zeer groote vleijers zijn, zoodat degeen, die hen overtreft, al zeer bekwaam in de vleijerij moet wezen.

Aan een Chinees worden naalden verkocht. Aan een bekwaam man wordt bekwaamheid vertoond (II, 87; vgl. II, 59; I, 248).

O. De Chinezen hebben het eerst goede naalden op Soerakarta gebragt; zij worden beschouwd als de beste beoordeelaars van naalden.

Een zigtbare Sĕtan. Iemand, die kwaad spreekt en de menschen onophoudelijk tot onderlinge twist aanzet (II, 224).

Hij sluit den sĕtan op. Iemand, die zijn toorn bedwingen kan (II, 403).

De oude dingen van Mrĕboeng. Al wat heel lang geleden gebeurd is (III, 158).

O. Mrĕboeng is de naam van een dorp, waar de slag werd geleverd, toen de Pangéran Blitar de hoofdplaats Kartåsoerå had verlaten.

Hij gebruikt fijne lijm. Iemand, die met zoete woorden vleit (I, 16; vgl. I, 276, II, 397).

Hij is niet te vreden met zijn deel. Iemand, die niet berust in zijn lot, maar steeds naar hooger streeft (I, 22).

Hij verkoopt olie, maar heeft een schram over. Iemand, die het aandeel in een verdeeling van goederen, waarop hij regt heeft, niet krijgt (I, 31).

Hij heeft een staart als een grasmes. Iemand, die in den beginne gemakkelijk, maar op het einde moeijelijk is (I, 49).

Hij volgt een afgebroken stok op. Iemand, die, zonder zijn erfgenaam te zijn, een overleden ambtenaar opvolgt (I, 64).

Hij smijt het noorden en' raakt het zuiden; ook, *een worp hier, een neerploffing ginds.* Iemand, die een ander treft, dan dengeen, dien hij bedoelde (I, 70; II, 162).

Hij babbelt en staat klaar. Iemand, die twist over ont-

vangene bevelen, maar in zijn binnenste al gereed is, om ze uit te voeren (I, 95).

Hij heeft den hemel tot stal en de wolken tot dekkleed. Iemand, die niet in het publiek bij andere menschen komt (I, 112).

Zijn draagstok is afgebroken. Iemand, die een regtszaak heeft en zijn getuigen verliest (I, 146).

Een vogelnet en zijn touw. Menschen, die met elkander iets afspreken, doch waarvan de een schijnt het niet te begrijpen (I, 174).

O. Als voorbeeld voor het gebruik van dit spreekwoord wordt genoemd het volgende; twee menschen spreken met elkander af, om iemand te belagen, doch de een neemt den schijn aan alsof hij niet mee zal doen, maar doet het indedaad wel.

Een gevaarlijke weg behoort ontweken te worden. Een lastig mensch moet men van zich afstooten en zich niet om hem bekommeren (I, 177).

De goed behandelde werpt met drek; ook alleen maar: *hij werpt drek.* Iemand, die het goede, dat hij ondervonden heeft, vergeldt met kwaad (I, 182; II, 49).

Hij helpt en knuppelt. Iemand, die hulp verleent, maar zóó, dat hij eerst veel genoegen, doch later veel leed veroorzaakt (I, 192).

O. Als voorbeeld voor het gebruik van dit spreekwoord wordt genoemd; iemand, die een ander geld leent, maar op hoogen interest.

De steek van een schaar geeft twee wonden. Menschen, die velerlei leed ondervinden (I, 222).

Een twist over een been zonder merg; ook, *twisten over wind.* Een nuttelooze twist (I, 268; II, 334).

Op den dalang valt een scherm om. Iemand, die midden in zijn gesprek verhinderd wordt voort te gaan (I, 272).

O. De dalang is de wajangspeler (wajang is de Chinesche schim van de Javanen), die achter een scherm, waaraan de wajangpoppen vertoond worden, het te vertoonen stuk bij wijze van improvisatie voordraagt.

Hij lascht een gebroken stok aan. Iemand, die twistenden weer tot elkander brengt (I, 292).

Hij voorziet een wegloopenden knecht van leeftogt. Iemand, die een zaak, welke zóó beschadigd is, dat zij niet gerepareerd kan worden, opsiert (I, 294).

O. De bedoeling van dit spreekwoord is deze: evenals hij,

die zulk een zaak opsiert, nutteloos zijn geld verspilt, evenzoo is hij, die aan dien knecht levensmiddelen geeft, zijn geld kwijt.

Hij maakt een gat en aardt een gat aan. Iemand, die geld leent en schulden maakt, om andere schulden af te betalen (I, 359).

Zij klinken en schrapen. Menschen, die met kleine beetjes aan iets werken, omdat zij geen geld voor de kosten hebben (I, 390).

Hij maakt het zich lekker ten aanzien van de sarak. Iemand, die zich niet bekreunt om hetgeen hij zegt en er zich niet aan houdt; volgens anderen, in het algemeen het zich gemakkelijk maken, zich nergens om bekommeren (I, 392).

O. Sarak, ook saréngat, zijn de uit het arabisch in het Javaansch overgenomen woorden, om de godsdienstige wet te beteekenen.

Hij volgt de lengte van een touw. Iemand, die een zaak opspoort (I, 399).

Hij zout en zuurt het. Iemand, die zijn redeneringen opsiert (I, 424).

Hij maakt steenen zacht; ook, *hij maakt harde steenen zacht.* Iemand, die gemakkelijk maakt moeijelijke zaken, omdat hij niet bekwaam is voor moeijelijke (I, 429; II, 431).

Bedaard als een windmolentje. Iemand, die zeer beweeglijk is, of, die zijn handen niet stil kan laten (II, 4).

O. Het hier bedoelde windmolentje (kitiran) is speelgoed, dat door de Javaansche kinderen gebruikt wordt.

Er is geen stok, die vreest voor een modderplas. Een man, die gemeenschap uitoefent met elke leelijke en slechte vrouw (II, 6).

Hij heeft geen ponjaard, maar is magtig. Een uitdrukking voor bluffers (II, 9).

O. Er zal hier ook wel een woordspeling zijn met ponjaard (*kris*) en magtig (*kĕras*).

Hij heeft geen scherm en geen schut. Iemand, die niet veinst en onopgesmukt is; een eenvoudig man (II, 10).

Hij kent geen kromme Alip; ook, *hij kan de koelhoe niet lezen.* Iemand, die het arabische alfabet niet kent (II, 12, 19).

O. De eerste letter van het arabische alfabet heeft twee vormen; een regtlijnig èn een eenigzins krom streepje. Koelhoe is de naam van het afschrift van een gedeelte van den Koran, dat dient om de kinderen het arabisch schrift te leeren schrijven. Die naam is waarschijnlijk ontleend aan de eerste woorden van het stuk uit den Koran, dat tot afschrift dient.

Hij kent geen lamme på. Iemand, die het Javaansche alfabet niet kent (II, 15).

O. De letter p heeft maar één ophaal, wanneer hij de voorafgaande letter den klank å moet afnemen; daarom schijnt hij dan lam genoemd te worden.

Hij kan den inkt niet afvegen met den vinger. Iemand, die niet schrijven kan (II, 18).

Hij gebruikt geen boek en geen pen. Iemand, die niet lezen en schrijven kan (II, 20).

O. Het verdient opmerking, dat in dit Javaansche spreekwoord de Hollandsche woorden *boek* en *pen* zijn opgenomen.

Zij verkoopt schoonheid. Een vrouw, die haar schoonheid ten toon spreidt (II, 23).

Het wankelt van voren en beweegt zich van achteren. Een Hoofd, dat iets verrigt en daarbij gevolgd wordt door zijn volgelingen (II, 53).

Zij volgt op het hoofdkussen op. Een vrouw, die trouwt met den vorigen man van haar schoonzuster (II, 58; III, 534).

Hij grijpt telkens mis. Iemand, dien de fortuin verlaten heeft en dien alles tegenloopt (II, 68).

Hij zit een afgebroken vlieger na. Iemand, die een onbeduidende zaak opspoort en daarbij meer moeite doet, dan zij waard is; ook, iemand, die een zaak zonder eind najaagt (II, 76).

Hij zit een reeds gevallen worp na. Iemand, die eens gesproken woorden tracht weer goed te maken (II, 77).

Zij zeggen, dat de staart en de punt onbekend zijn. Het begin en het einde zijn onbekend (II, 99).

Het ontneemt de verwachtingen. Al wat buiten de gissing valt (II, 103; I, 288).

O. Als voorbeeld voor het gebruik van dit spreekwoord wordt genoemd; een man, die onnoozel schijnt, maar bekwaam blijkt te zijn.

Een tjap op koper. Al wat niet uitgaat (II, 104).

De wereld is hem eng. Iemand, die wegens de menigte van zijn vijanden niet uitgaan kan (II, 115).

Voor hem zijn de deuren van de bekeering gesloten. Iemand, die gestorven is, voordat hij berouw had over zijn zonden (II, 119).

Al zijn het maar steentjes, als het maar tot inzet bij het spel dient. Menschen, die, als zij maar iets van het gesprek weten, meepraten (II, 123).

Op hem is een berg neergestort. Menschen, die zwaar verdriet hebben (II, 128).

Hij wordt bedekt door zijn gezellen. Een leeraar, die zijn naam verliest en wiens leerlingen beroemd worden (II, 147).

Als of hij staven ijzer moest breken; ook, *hij verbreekt ijzeren staven.* Een bluffer, die wel sterk is, maar dikwijls pocht (II, 154, 341).

Hij moge worden een weg, dien men niet wil betreden; ook, *hij moge worden een steen, dien men niet wil wegnemen.* Uitdrukkingen, om te verklaren, dat men den bedoelden persoon niet moet aanspreken (II, 181, 183).

Hij verlaat het diep spoor. Iemand, die zijn beloften niet houdt en niet verschijnt op den bepaalden dag (II, 209).

In den omtrek van een stal. In de onderhoorigheid van de dèså (II, 212).

De schoonheid van een berg. Al wat in de verte schoon en in de nabijheid leelijk schijnt (II, 217).

Een omgekeerde wereld het onderste boven gekeerd; ook, *een omgekeerde wereld maken.* Wanneer de mindere hoog en de hooge een minder persoon wordt, en elke ongewone, verkeerde zaak (II, 238, 371).

Het is vermengd met hetgeen dezelfde geur heeft. Iets, dat uiterlijk hetzelfde, maar innerlijk niet hetzelfde is (II, 244).

O. Als voorbeeld voor het gebruik van dit spreekwoord wordt het volgende genoemd; iemand, die zich midden onder zijn vijanden wil bewegen, neemt hun houding en manieren aan, om niet gemerkt te worden.

Iets zoets wordt overstelpt met iets aangenaams. Een schoon man, die zielsschoonheden krijgt (II, 252).

Hij doet een wandeling en vindt een zwaard. Iemand, die, zonder eenige moeite te doen, een gelukje krijgt (II, 269).

Hij scheurt af en steekt van wal. Een knecht, die zijn heer besteelt en wegloopt (II, 319).

Hij bukt zich en schuilt in het licht. Iemand, die zich wil verbergen, maar ten laatste zich in het publiek vertoont (II, 325).

Stof, door stormwind meegesleept. Een zwerver, van wien men niet weet waar hij schuilt (II, 326).

Hij trapt den eed met voeten. Een meineedige (II, 336).

Hij breekt het juk. Iemand, die midden in een werk, dat hij ondernomen heeft, het laat varen, of er niet meer mee voort-

gaat; ook, een ambtenaar, die, zoodra een moeijelijk bevel tot hem komt, zijn ontslag vraagt (II, 340).

Hij heeft aan niets gebrek en vloeit over van honig. Een zeer rijk man, die bovendien veel geluk heeft (II, 356).

Hij zal wel geen berg doen schudden. Iemand, die te zwak is voor zijn tegenpartij en toch wil vechten, wordt door de menschen met deze woorden toegesproken (II, 357).

Hoe langzaam het ook gaat, als het maar gaat. Menschen, die langzaam aan een werk voortgaan, maar er niet mee ophouden en er mee blijven talmen (II, 374).

Groot en hoog, maar niet geschaafd. Oude, doch onbeleefde menschen (II, 376).

Een heirleger van Goden, die hun handvatsel verloren hebben. Groote menschen, die niet sterk zijn (II, 387).

O. De hier bedoelde Goden zijn die van het wajangspel, uitgebeeld in leer en gestoken in een handvat (gapit).

Hij doet bergen schudden. Iemand, dien men niet kan ten onder brengen; ook, iemand, die het publiek schrik aanjaagt (II, 401).

Hij vernaauwt het gebied van den vriend, ook, *van den vijand.* Iemand, die zijn vrienden en familie verzwakt; ook, die zijn vijand verzwakt (II, 405 en 406).

Hij brengt het gescheidene bij elkander. Iemand, die vijanden of kwade vrienden verzoent (II, 407).

Hij klimt langs ongelukken voort. Ongelukkige menschen, die in al wat zij aanvatten, misgrijpen (II, 412).

Hij reikt het hoofd over, maar houdt de staart vast. Iemand, die schijnbaar gaarne geeft, maar het inderdaad niet goedvindt, zoodat hij het nu eens geeft, dan weer niet (II, 423).

De kris heeft geen rand en komt niet uit de schede. Iemand, die een leelijk ligchaam heeft en die leelijke of ruwe woorden spreekt (III, 50).

Het heeft al gebulderd. Iemand, die vermaard is geworden om zijn kennis of goed gedrag (III, 67).

Het wigchelt, maar houdt vast. Iemand, die dikwijls iets belooft, maar nooit geeft (III, 70).

O. Opmerkelijk luidt dit spreekwoord: *ówalawil òwĕl*, ówalawil is de beweging van iets kleins, dat niet meer vast zit, bijv. een losse tand: òwĕl is het gevoel van gehechtheid aan eenig voorwerp.

Een ingrijpende gesp. Iemand, die voorbarig is in het spreken (III, 139).

Hij heeft berouw en slikt een wĕdoeng op. Elk werk of handeling, dat een slechten uitslag heeft, zoowel wanneer het wordt voortgezet, als wanneer men er mee ophoudt (III, 176).

O. Wĕdoeng is een breed hakmes met houten schede, dat bij de staatsiekleeding van de Javaansche ambtenaren behoort en aan de linkerzijde gedragen wordt.

Een uitgestorte geldzak, ook, *een leeggeschudde geldzak.* Iemand, die zijn jongste kind uithuwelijkt; het eerste spreekwoord beteekent bovendien; al wat geheel op is (III, 185 en 247).

Geneesmiddelen voor vermoeiden. Al wat tot onthaal van gasten, die van verre komen, kan dienen (III, 249).

De oplapping van behoefte. Al wat dient, om zich te behelpen; bijv. op reis aardvruchten in plaats van rijst (III, 250).

Al geeft het maar een flaauwen schijn, het gaat niet verloren. Iets, dat niet zeer bruikbaar schijnt, maar toch nog gebezigd wordt (III, 362).

O. Als voorbeeld voor het gebruik van dit spreekwoord wordt het volgende genoemd; een verre afstammeling van den vorst wordt nog tot de vorstelijke familie (sĕntånå) gerekend, als hij maar een ambt bekleedt.

Een vaste paal. Een koopman, die zich niet laat afdingen (III, 391).

Al helt het nog zoo, het moet niet omvallen. Ambtenaren, die dikwijls niet in staat zijn om hun werk of hun verpligtingen te vervullen, maar die, als zij de middelen daartoe krijgen, alles doen wat zij behooren te verrigten; ook, iemand, die er in berust dat men voor hem borg blijft (III, 394).

Hij is bij het opgestapeld vet. Iemand, die van elke zaak of handeling het aangename trekt,. doch zich aan de daaraan verbonden moeijelijkheden onttrekt (III, 415.)

Hij dringt door het digte heen. Iemand, die bovenmate magtig is, bijv. die uit een gevangenis komt, zonder door de deur te gaan (III, 430).

Het raast, maar bakt niet, of *wordt niet gaar.* Een meisje, dat zich uitgeeft voor bekwaam, maar het niet is (III, 490 en 491).

Het gaat zeer snel, maar er is niets. Iemand, die veel belooft, maar niets doet (III, 492).

Hij naait een lap. Iemand, die in de plaats van een door ziekte verhinderde de heerendienst verrigt (III, 537).

Hij raakt de wolken met een stok. Iemand, die zeer hoog van statuur is (III, 562).

Hij voedt een vijand en mest een kwalijk gezinde. Iemand, die een kwaadwillig lid van zijn familie in huis heeft, terwijl het booze ontwerpen smeedt (III, 568).